Region Stockholm

Kulturförvaltningen
Avdelningen för konst

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-12-05

Diarienummer:
KN 2021/1245

Handläggare:
Ulrika Lindblad

Beslut om bidrag för 2022 till programmet Den kulturella hjärnan

Ärendebeskrivning

Ärendet utgör förslag till beslut om bidrag till programmet Den kulturella hjärnan vid Karolinska Institutet (KI) för 2022 års verksamhet.

Beslutsunderlag

Föreliggande tjänsteutlåtande 2021/1245
Ansökan om medel för fortsatt drift av webbportalen www.kulturellahjarnan.se

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar följande.

1. Kulturnämnden beslutar att fördela medel till Karolinska Institutet om 400 tkr till fortsatt arbete med och utveckling av webbsidan Den kulturella hjärnan och annan spridningsverksamhet.

Kulturförvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Kulturnämnden föreslås besluta om bidrag till programmet Den kulturella hjärnan vid Karolinska Institutet för 2022 års verksamhet. Bidraget omfattar 400 tkr och ska användas för att driva och vidareutveckla webbsidan Den kulturella hjärnan samt genomföra internationell seminarieverksamhet med utgångspunkt i hur olika slags kulturyttringar påverkar hjärnan, och hur detta kan påverka hälsan.

Bakgrund

Under det senaste årtiondet har ett nytt vetenskapsfält vuxit fram kring hur olika slags kulturyttringar påverkar hjärnan, och hur detta kan påverka hälsan. Allt fler studier visar att specifika kulturella interventioner kan ha betydelse för att förebygga, bidra till egenvård och rehabilitera vid specifika tillstånd och diagnoser. Samtidigt möjliggör förbättrade tekniska metoder att processer i hjärnan kan kartläggas i allt större detalj vid olika former av varseblivning, tänkande och handlande. Detta har lett fram till vetenskaplig dokumentation som visar kulturella interventioners påverkan på hjärnan och hälsan, och man har börjat närma sig frågorna om varför och hur.

Bilagor: Ansökan om medel för fortsatt drift av webbportalen www.kulturellahjarnan.se

Den 26 september 2013 beslutade kulturnämnden (§ 70, KUN 2013/138) att bevilja Karolinska Institutet 600 tkr stöd till projektet Den kulturella hjärnan. Kulturnämnden beslutade att långsiktigt stödja projektet även under de påföljande åren. Projektet Den kulturella hjärnan förmedlar forskningsrön utifrån ett neurovetenskapligt perspektiv med utgångspunkt i kulturens betydelse för hälsa och välbefinnande. Årligen genomförs ett flertal seminarier där internationella forskare medverkar. Genom de medel som kulturnämnden tidigare fördelat har en webbsida etablerats (www.kulturellahjarnan.se) där beslutsfattare och intresserad allmänhet kan ta del av

- översikter och presentationer om forskning som rör hjärna och kulturella uttrycksformer,
- länkar och referenser till metoder som i välkontrollerade studier visat sig fungera,
- översättningar av manualer med svenska sammanfattningar av vetenskapliga rapporter och
- information om kommande seminarier.

Karolinska Institutet inrättade under 2017 Centrum för kultur, kognition och hälsa för att fastare koordinera verksamhet och forskning/utbildning inom ämnesområdet. Centrumet utgör en brygga mellan den kliniska verksamheten i Sverige och den internationella forskningen, samt ska leda till uppbyggnad av ett forskningsprogram inom området för att stärka och nyetablera nödvändig vetenskaplig kompetens.

Överväganden

För verksamheten vid Kompetenscentrum för kultur och hälsa (LS 2015-0039, LS 1312-1542, LS 1403-0399) är samverkan med programmet Den kulturella hjärnan och Centrum för kultur, kognition och hälsa vid Karolinska institutet betydelsefull. Det är förvaltningens bedömning att webbplatsens funktion som kunskapsförmedlare inom detta fält gentemot forskarvärlden och hälso- och sjukvården är av stor betydelse för att synliggöra avancerad forskning och möjliga tillämpningsvägar. Några sådana är självvald musik i neuro-rehabilitering, dans för att bromsa symptom vid Parkinsons sjukdom och musikterapi vid depressioner och vissa psykotiska sjukdomstillstånd.

Under 2022 ska dessutom Gunnar Bjursell, som projektledare för Den kulturella hjärnan, att moderera den nordiska kultur och hälsa-konferensen den 10 - 11 maj 2022 som Kompetenscentrum för kultur och hälsa vid Region Stockholm arrangerar tillsammans med KMH och the Nordic Arts & Health Research Network.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Kostnaden uppgår till 400 000 kr exkl. moms och finansieras genom medel från Hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Beslutet ger inga ekonomiska konsekvenser för nämnden.

Eva Bergquist
Förvaltningschef

Elisabeth Wengström
Verksamhetschef

Till Kompetenscentrum för Kultur och Hälsa vid Stockholms Regionen

Regionens stöd under 2020-2021 är ytterst betydelsefullt och vi uppskattar mycket ambitionen att stimulera spridandet av vetenskapligt välbelagd information om kulturens och hjärnans roll för hälsa; förebyggande, läkande och rehabiliterande effekter. Centrum för Kultur, Kognition och Hälsa (CK) vid Karolinska Institutet (KI) har nu en etablerad organisatorisk plattform, med avsikt att förstärka och utveckla forskning, utgöra en brygga mellan den kliniska verksamheten i Sverige och den internationella forskningen, samt stimulera uppbyggnaden av ambitiöst forskningsprogram inom området och därmed förstärka vetenskaplig kompetens. CK ser den stora potentialen i en fördjupad samverkan med Regionens Kompetenscentrum för Kultur och Hälsa.

Senaste anslaget (2020-2021) om 300,000 kr har använts till:

Ersättning till webmaster och kommunikatör (John Sennett) för kontinuerligt arbete med uppdatering hemsida ”Den kulturella hjärnan”, annonsering, enkäter mm (120,000 kr) Kulturella hjärnan projektledning (130,000 kr) Textbidrag för hemsida från vetenskapsskribent (35,000 kr) Del av Kulturdagen vid Karolinska Institutet (15,000 kr)

Under den senaste 10-årsperioden har ett nytt vetenskapsfält vuxit fram som studerar hur olika slags kulturyttringar påverkar hjärnan, och hur detta kan påverka hälsa, förebyggande, behandling, rehabilitering och lärande. Allt fler noggranna kontrollerade studier visar att specifika kulturella interventioner kan ha betydelse för att förebygga, bota och rehabilitera vid specifika diagnoser. Samtidigt möjliggör allt kraftfullare metoder forskarna att kartlägga processer i hjärnan i allt större detalj vid olika former av varseblivning, tänkande och handlande. Detta har lett fram till vetenskaplig dokumentation som visar hur kulturella interventioner fungerar. Internationella studier och samhällsorienterade aktiviteter av högsta kvalitet står att finna på vår hemsida och resultaten presenteras i en föreläsningsserie där internationellt ledande forskare i fältet får möjlighet att redogöra för sina resultat och möta såväl svenska forskare och en intresserad allmänhet. www.kulturellahjarnan.se

Under året har Professor Fredrik Uhlén erhållit en tjänst som Director, Department of Cognitive Neuropsychology, Max Planck Institute for Empirical Aesthetics

Detta innebär givetvis en försvagning för området vid Karolinska Institutet, men också en möjlighet för Centrum att knyta starka förbindelser med ett ledande europeiskt centrum samt gemensamma initiativ när det gäller seminarie- och forskningsverksamhet. Gunnar Bjursell tar över ledarskapet för Centrum och dess utveckling.

Bevakning och presentation av forskning:

Under 2022 kommer vi att fortsätta arbetet med att följa den internationella forskningsfronten, och presentera denna och dess resultat i tillgängligt format även för lekmän. Etablerade sökrutiner möjliggör att vi kan följa forskargrupper och deras nätverk. Genom detta arbete har vi identifierat ett antal interventioner där det vetenskapliga evidensläget är starkt för en tydlig effekt för en konkret diagnos och en specifik intervention.

Vi har god kontakt med nationellt och internationellt verksamma forskare som lagt grunden till denna insikt.

Vi har därför kommit till en position där det skulle finnas möjligheter att tillsammans med Kompetenscentrum börja arbetet med att utveckla och översätta manualer för de behandlingar som visat sig ha vetenskapligt styrkt effekt, och organisera workshops där de som varit med och utvecklat interventionerna kan överföra kunskap till professioner bland regionens personal och övriga intresserade. Utbildningsaspekten när det gäller vårdutbildningarna, läkarlinjen, sjuksköterskor, arbetsterapeuter etc. skall analyseras och genomförandet diskuteras med berörda ansvariga utbildningsenheter.

Under innevarande år har naturligtvis den publika verksamheten påverkats av COVID19 pandemin. Vi fick också skjuta upp ”Brain and Culture” dagen (nr IV) till 2022. Forskningsarbetet har dock kunnat fortsättas som vanligt inom centrum, liksom uppdatering av hemsidan. Pandemin har dock givit upphov till nya frågeställningar. En enkät har skickats ut till Centrums ca 1000 vänner, inklusive många verksamma inom vård och kultur med frågor hur pandemin påverkat kulturella aktiviteter. Enkätundersökningen har också genomförts i andra länder genom några av CK internationella samarbetspartners. En ny utvidgad enkätundersökning pågår.

Vi kommer under året att ha genomfört ett flertal sk. Webinarier, ex Eckhard Altenmuller, Hannover, Shinichi Furuya, Sony Computer Science Laboratories, Laurel Trainor, McMaster Canada, Emily Cross, Glasgow och Guido Orgs Goldsmiths. London. Vidare deltog vi i ett antal symposier riktade mot området ”kulturella interventioner i samband med lärande” genom bl.a. att också involvera Yulia Kovas, Goldsmiths London. Vidare genomfördes en kulturdag på Karolinska Institutet som fokuserade på dansens betydelse inom vården (ex Parkinsons). Förutom forskare och dansare deltog Ole Petter Ottersen, Rektor KI samt Anna Starbrink, Regionråd.

En stor inspirationskälla är att NIH, USA har beviljad stöd till ”Sound Health” projektet. Årets avrapportering skedde tillsammans med Renée Fleming den 22 april 2021 vid Lake Nona Impact Forum, och hade rubriken: “Arts and Health as Prescriptions for the Future.”

” The session gave us some time to reflect on the successful launch of the Sound Health initiative, a partnership between NIH, the Kennedy Center, and the National Endowment for the Arts. We also discussed how Sound Health has fostered growing research interest in music and the arts and its impact on health. There is so much we still don’t know about the effects of music in health broadly, and this partnership aims to explore this uncharted territory." -Dr. Francis Collins, NIH Director” Man betonade vikten av att utforska musikens potential i behandlingen av ett brett spektrum av tillstånd som orsakas av neurologiska och andra störningar. (NIH är världens ledande forskningsråd inom Biologisk/Medicinsk forskning)

Några ytterligare citat :

“Through my research, I use complex action learning paradigms (often involving dance, acrobatics, and music), social interaction manipulations, and robots, in combination with brain imaging and brain stimulation, to explore how our brains and behaviours are shaped by different kinds of experience throughout the lifespan and across cultures” - Emily Cross, Glasgow.

“There is a positive impact of music education on a range of cognitive, emotional and social developments” Assal Habibi, Creativity Lab Los Angeles
https://www.youtube.com/channel/UCxqmhhHZDls_mQaNHrIOqYw

“Vi är på väg in i kreativitetsforskningens guldålder”- Dean Simonton, Professor, UCalifornia,Davis

På hemsidan kan man finna länkar till dessa och ett stort antal andra internationella och nordiska initiativ, samt intervjuer med tongivande forskare och initiativtagare.

Tillsammans med Kompetenscentrum önskar vi kunna koordinera verksamhet och forskning/utbildning inom ämnesområdet i framför allt Stockholmsregionen, men också nationellt. Med en sådan fastare bas för arbetet kommer vi att kunna påbörja det viktiga arbetet att verka för och mobilisera resurser till ett nationellt/regionalt forskningsprogram kring kultur, kognition och hälsa, som ska fokusera på internationellt utbyte: göra det möjligt för ledande internationella forskare att göra kortare och längre besök här för att kunna dela med sig av kunskaper och erfarenheter till svenska kollegor, och göra det möjligt för svenska forskare att tillbringa en tid utomlands för att lära sig nya saker, och sedan komma tillbaka till Sverige och etablera ny forskning här.

Vi ser samverkan med Kompetenscentrum som central och betydelsefull för att ha en hög målsättning för projektet både basalvetenskapligt och när det gäller tillämpningar. I denna anda genomför Regionen en konferens ” Nordic Arts & Health Conference” den 10 maj 2022, under vilken Gunnar Bjursell kommer att vara moderator.

Årets ansökan:

Vi ansöker härmed om 400,000 kr för fortsatt arbete med inbjudna talare, årligt symposium, kontinuerlig förnyelse och drift av webbportalen www.kulturellahjarnan.se och instruerande seminarier som ska göra det möjligt för professioner inom landstinget och hos andra aktörer att introducera kulturbaserade terapier med vetenskapligt väl styrkt effekt vid specifika diagnoser. Vi vet att hemsidan också utnyttjas flitigt av politiker, professionella inom kulturfältet samt en intresserad allmänhet inom såväl Stockholmsområdet som hela norden och det är därför av stor vikt att den vidareutvecklas

Stockholm 2021-11-14

Gunnar Bjursell Professor emeritus, samt chef för Centrum för Kultur, Kognition och Hälsa, vid Karolinska Institutet.

Ekonomiskt stöd rekvireras och redovisas enl. tidigare överenskommelse av Professor Ingemar Ernberg, MTC vid Karolinska Institutet